

A pénz beszél

Mióta? Amióta van a világon. Elég hangos a szava, és ha kinyitja a száját, mindig követel valamit. Ha a pénz után futóknak rendeznének egyszer világbajnokságot, hamar rájövünk, ez a legnépesebb sport, és egyetlen pályára semmiképpen nem hozható össze a rengeteg versenyző. Van természetesen csodásabb szavú pénz is, gondoljunk a nálunk szegényebb népekre, vagy éppen a nálunk levő járadékosokra és kicsinyke nyugdíjából élőkre, de ott is beszél.

Tovább is bogozhatnánk természetrajzát, a végén akkor is ott kötünk ki, hogy pénz nélkül nem élhetünk. Ha pedig így van, akárki mondhatja, kár hadakozni ellene, mert aki jobban akar élni, annak jobban is kell futnia utána. Elismerjük ugyan, hogy beszél a pénz, de szeretnénk megpörgetni egy kicsit a mondatot, és így venni ki a forgóból: csak a pénz beszél? Jó az nekünk, ha szemellenzót rakunk magunknak, és se jobbra, se balra nem látunk, ellenben a fillért is észrevesszük, ha gurul előttünk?

Most látom csak, mennyire egyszerű gyerekkorom volt nekem. Amikor kinyílt az eszem, különbnél különb tudományok világszép hegyeit láttam csak, mert a pöndülésnek, gyarapodásnak, vagyonszerzésnek, a kis munkával jól élésnek, a másik hegyvonulatnak az árnyékai se látszottak el hozzánk. Legszébb álmaink közé tartozott ugyan, hogy annyit együnk egyszer, amennyit tudunk — amennyi belénk fér —, de jól esett az is, ha nagyobb falathoz juthattunk. A világot nem akar ez a szöveg arra a dallamra csavarodni, amivel mai fiataljainkat világgá lehet meneszteni, nem aylvál jövőnk elő, hogy bezeg, a mi időnkben, mert tudom, ilyesmivel legföljebb az ideitlenség versenyén nyerhetnék díjat. Csak azt akarom mondani, hogy időközben jobban fülgyűrődött a másik hegy is, csábítóbb bércekkkel, Gyermekünk fejében sokszor már úgy fogalmazódik a gondolat, hogy választani lehet: okos legyen valaki, vagy gazdag?

Ami most elmondtam, szöveg ellentétben áll valóságos tények egész sorozatával, ennél fogva hiteles kétségbe vonható. Gondoljunk csak végig: óvodai gondjaink azért vannak, mert gyermeküket majd minden szülő úgy szeretné indítani a tudományok útján, hogy soha ne kelljen üres tarisznyával bandukolni. Tanyán is nyíltak már óvodák, hiszen ugyanaz a hajtóerő dolgozik ott is. Általános iskoláink a lehető legtöbbet akarják, és egyre inkább tudják is úgy adni, hogy az általános jelleg ebben is ki-domborodjék. Sokat tanulnak és sokat tudnak gyermekeink. Statisztikák bizonyítják, hogy „mozgólépcső” visz át a középiskolákba, és sokan közlekednek rajta, egyetemeken pedig, néhány szakot leszámítva, sokszor a túljelentkezés. Vegyük hozzá még a dolgozók iskoláit, és nyugodtan mondhatjuk, ennyien talán soha nem tanultak. Mondhatnánk, életideál lett a képzett, a sok iskolát végzett ember.

Ezek tények, cáfolni nem lehet őket. Sőt örülni is lehet, kell is örülnünk neki. Mégis mondom, mindig jobban csábít az a másik hegyvonulat. Nem hozom ellenkezésem alátámasztására azokat elő, akik nem végzik el az általános iskolát sem, bár fáj hogy van ilyen. Más akárok mondani.

A „magasan képzett” ember mellett nő az ázsíója az „alacsony kvalifikált” embernek is. Van egy csomó olyan munka, amit nem lehet két ujjal végezni, hanem

meg kell fogni, és azt kell mondani: hó-rukk! Meg kell fizetni. Csöpög a csap, meg-repedt a cső? Diplomás ember leginkább csak ténfereg-mellette, ide mester kell, vagy legalább kontár. Ot is meg kell fizetni. Minél többet tanul, annál jobban meg kell fizetni azt, aki nem tanult annyit, de nélkülözhetetlenül fontos. Nem lehet szavunk ellene, akkor sem, ha káros kinövésait is ismerjük, hiszen fejlődési törvények szabályozták ezt az utat is.

Kibőköm végre, mi agasgaszt. Az a közfelfogásá váló gondolkodásmód, amit legjobban a fejőstehenek abrakolásához tudok hasonlítani: ennyi tejhez ennyi abrak kell, illetve ennyi is elég. Fialtal fejek be vannak kalibrálva arra, hogy ennyi tudás bőven elég ahhoz, hogy megéljék, hogy jól éljenek. Ha pénzről van szó, az természetesen soha nem elég, de ha arról beszél valaki, hogy minden lehetőséget ki kellene használni, hogy szellemileg sokkal gazdagabbak legyünk, mert lehetünk, akkor előkerül a „szükséges és elégséges” jegyek teóriája a „passzuselmélettel” együtt Magyarul: csak annyi enefgiát fektetek a tanulásba, hogy papírosz szerzek vele. Úgyse kérdezi senki később, átkanalaztak a vizgán, vagy röpültem a lécz fölött?

Addig, amíg további lépések megközelítése függ a tanulástól, nincs szó panaszról. A harmadikos gimnazista rákapsol, mert tudja, itt már fölvetélre megy a játék. Azonnal ejti azonban az érettségiből kieső tárgyakat. Hogy az is hozzá tartozik a művelt emberhez? Beteg lelkek prédikációjának veszi. Nagy baj ez is, de még nagyobb, ha kiváló képességű emberek egyszerű start után bejutván az egyetemre, elernyednek, leeresztenek, mint a föl-pumpált gumikerék, mert a „szükséges és elégséges” osztályzat így is megszerezhető.

Úgy tudja, neki tovább nem a szellemi gyarapodás az elsődrendű feladata, hiszen ő már célratörő fölött. Heber leginkább csak ténfereg-mellette, ide mester kell, vagy legalább kontár. Ot is meg kell fizetni. Minél többet tanul, annál jobban meg kell fizetni azt, aki nem tanult annyit, de nélkülözhetetlenül fontos. Nem lehet szavunk ellene, akkor sem, ha káros kinövésait is ismerjük, hiszen fejlődési törvények szabályozták ezt az utat is.

Nem irigylem, sajnálom inkább a mindent beosztó embereket. Akkor is, ha megtalálják számításukat, és befolyást is, pénzt is szerezhetnek. Belekerülnek egy mókuserkébe, futnak, loholnak, és nem veszik észre, hogy körbejárnak. A látszat-igényeik óriásira nőnek — minden meglegyen, ami a látszathoz kell, ami másnak is megvan —, a tényleges emberi értékek viszont közben maradnak előttük.

Gazdagok legyünk, vagy okosak? Jól éljünk, vagy jól forogjon az eszünk? Az előttünk járó generációk keserű tapasztalata megmutatja, hogy a javakban dús-káló, de gyöngé képességű és jellemű ember undorító tud lenni. A mi nemzedékünk eljutott oda, hogy a tisztas emberi jólét és az elérhető legmagasabb műveltség nem zárja ki egymást. Másképpen: pénzhez az okos ember is hozzá tud jutni. Még másképpen: pénz és fej együtt is tud beszélni. A következtetés elég régi: az üres vagy házas koponya léggömbhöz hasonlít akkor is, ha hetenként csináltatja valaki az új ruhát, ha még mindig flancol autójával és befolyásával. Akkor is, ha nemhiába loholt a pénz után, mert a zsebe tele van.

Megeshet, hogy futás közben kifícamodik valakinek a lába. A pénz után futóknak inkább a gerince bicsaklik. Azt gondolom, azok élnek valódi életet, akik leveszik ezt a szemellenzót is, és észreveszik, hogy világos fej-jel zsebb a világ, szellemi képességeket pedig takarék-lángon tartani önmagunknak is veszteség.

Horváth Dezső

Gyermekápolási táppénz az apának

Két 6 éven aluli gyermek van J. F.-né szegedi olvasóknak. A gyermekek megbetegedésénél mindig probléma volt, hogy ki maradjon otthon a gyermekek gondozására, az anya, vagy az apa kérjen fizetés nélkül szabadságot. Olvasóink úgy hallotta, hogy január 1-től lehetőség van arra, hogy a beteg gyermek mellé az apát vegyék táppénzre. Kéri: ismertessük, mit mond erről a jogszabály?

Az eddigi érvényes jogszabályok szerint az apa csak akkor szerezhetett jogosultságot a gyermekápolási táppénzre, ha egyedülálló volt, ha a munkáltatójánál működő társadalombiztosítási tanács, ennek hiányában a társadalombiztosítási bizottság méltányosságából egyedülállóvá nyilvánította.

1980. január 1-től valóban lehetőség van arra, hogy a beteg gyermek ápolására az anya helyett az apának engedélyezzék a gyermekápolási táppénz kifizetését. Erre vonatkozóan az 1/1980. (I. 30.) SZOT sz. szabályzat 3. paragrafusával kiegészített 3/1975. (VI. 14.) SZOT sz. szabályzat 9/A paragrafusa így rendelkezik: „Az apa munkahelye szerinti illetékes társadalombiztosítási tanács, ennek hiányában a társadalombiztosítási bizottság — az együttélő házastársak (élet-társak) együttes kérelme alapján — méltányosságából engedélyezheti a beteg gyer-

mek ápolása címén járó táppénz az apa jogán történő megállapítását olyan esetben, ha a táppénz egyébként az anya jogán járna.” Az új szabályzat rendelkezése lehetővé teszi, hogy együttélő házastársak együttes kérelme alapján az apa munkahelye szerinti illetékes társadalombiztosítási tanács, ennek hiányában a társadalombiztosítási bizottság méltányosságából engedélyezhesse a gyermekápolási táppénz az apa jogán történő megállapítását. Természetesen ilyen esetben az apa nem az egyedülállóakra vonatkozó szabályok szerint veheti igénybe a gyermekápolási táppénzt, hanem csak olyan időtartamra, mint ahogy az az anyát egyébként megilletné. Tehát abban az esetben, ha az anya olyan helyzetben van, hogy beteg gyermeke mellé táppénzes állományba nem tud menni, az apa viszont a táppénzre vétellel nem okoz különösebb gondot a munkahelyén, kérheti méltányosságából a gyermekápolási táppénz kifizetését az apa részére. Ilyen esetben a helyes és gyors eljárás a következő: a beteg gyermekhez az illetékes gyermekszakorvos táppénzre kírja az anyát. A kírás alapján, az apa munkahelyén működő társadalombiztosítási tanács elnökét meg kell keresni, ennek hiányában az SZMT mellett működő társadalom-

Szülés alvás közben

A Szovjetunióban már az anyáknak körülbelül a 30 százaléka próbálja ki az új módszert, amit a szülés levezetésénél alkalmaznak. Elektromos stimulátor segítségével az anyák gyorsan, fájdalommentesen és — alvás közben szülnék. A műszer elektrodáit a fej hátsó részére és a homlokra helyezik. A műszer olyan impulzusokat bocsát ki, amelyek egy bizonyos alvászserű állapotot idéznek elő az agyban.

Tizenhat nyelven ír a gyorsíró gép

A gyakorlatban is jól vizsgázott az MSD-1300-as bolgár gyorsíró gép, amely a legutóbbi plovdivi vásáron aranyérmét kapott.

A „linguabot”-nak be-céztett gépcsoda elektronikus billentyűs hangszerre emlékeztet. A gyorsíró a billentyűzet segítségével „írja” a szöveget, amelynek az áttétele automatikusan készül, lenyomatát villanyírógép rögzíti. A gép sebessége a világon legjobb gyorsíróinak teljesítményét nyújtja, és 16 nyelvre „fordít” (bolgárul,

franciául, oroszul, németül, angolul, lengyelül, szlovákul, görögül, törökül, szerbhorvátul, csehül, finnül, japánul két vezérlőben, spanyolul és olaszul) lehet vele gyorsítani.

A „linguabot”-ot a világ sok országában szabadalmaztatták már. Szerkesztői néhány módosítással tökéletesítették, és jelenleg már hozzákezdtek a panagyírógép-rögzítő. A gép sebessége a világon legjobb gyorsíróinak teljesítményét nyújtja, és 16 nyelvre „fordít” (bolgárul,

Testreszabott adottságok

A hazai bútortipar megjelentén változatosan ítélik meg a vásárlók. Sokan panaszkodnak a nem eléggé változatos kínálatra — amiben azért az üzletek szűkössége eladótérsé is közrejátszik sokszor —, a nem kellő divatosságára vagy éppen a minőségére. Vannak azonban cégek, — nevéket meglehetősen jól ismerik a vásárlók —, s keresik is termékeiket. E gyártók egyike a Szegedi Bútoripari Szövetkezet, a SZEBISZ.

Fejlesztés és nyereség

A szövetkezet jelenlegi munkáját alapvetően az 1975-ben elfogadott fejlesztési koncepció határozza meg. S hogy akkor jól választották meg az utat, azt bizonyítja, hogy még a mai, nehéz helyzetben sem kellett lényegesen változtatni a koncepciójukon, stratégiai elképzeléseiken.

Frank László főmérnök elképzeléseik lényegét abban határozza meg: felismerték,

hogy mást kell csinálniuk, mint a nagyiparban. Munkaigényesebb, kis szériákban készülő termékeket, a vásárlókat érdekben. Hiszen minél munkaigényesebb egy termék, annál több hasznót hoz. S hogy mi legyen az új, a kelendő cikk? Nyilván az, ami divatos, ami világszerte, s így bizonyára itthon is keresett. Ezért is fordítottak sok energiát a gyártmányfejlesztésre, például az olyannyira népszerű, divatos, rusztikus karakterű bútorok kialakítására. Így — amennyire kis kapacitások lehetővé tette — sikeresen pótolhatták a korábban oly sikeresebb, bár meglehetősen drága jugoszláv garnitúrákat a hazai piacon.

A SZEBISZ-nek az öt éves tervben végzett munkáját a folyamatos fejlesztés jellemezte, a gyártmányfejlesztés gyors változása. 1977 és 1980 között például 26 termék gyártását szüntették meg, 31,2 millió forint értékben, s 1976-tól 43 új termék gyártását kezdték el, 47,5 millió forint értékben. Ez azt jelenti, hogy a szövetkezet mai termelési értékének mintegy kétharmada az 1976 óta bevezetett gyártmányokból származik. S talán az sem véletlen, hogy éppen azokban az években érte el a szövetkezet a legmagasabb nyereségarányt, amikor a legtöbb új gyártmányt vezette be. Úgy látszik, megéri tehát folyamatosan fejleszteni termékeiket. Csakhogy ehhez partnerek is kellene.

Partner — a kereskedelem

A SZEBISZ többnyire a kiskereskedelmi vállalatokkal áll közvetlen kapcsolatban, hiszen a nagykereskedelmi vállalatok forgalmához képest jelentéktelen a szövetkezet kapacitása. S így jóval rugalmasabb is az együttműködés, jóval gyorsabban juthat a szövetkezet a piaci információkhoz. Ez fontos, mert a piaci igények nagyon gyorsan változnak. Amíg például tavaly nagyon sok garnitúrát íróasztallal rendeltek, 1980-ra már nem. Gyorsan alkalmazkodnak a piac változásaihoz.

A tőkés piacon is szerencsésen megtalálják a helyüket. Javárást széküket exportálnak, külföldi bútorgyártó cégek garnitúráihoz. Ha jól dolgoznak, biztos a piacuk is, amit az is jelez, hogy az importáló tőkés vállalatokkal három-hat-tíz éves múltúra tekinthet vissza a kapcsolatuk. Kis szériákat gyártanak — amelyek azért a szövetkezet teljesítőképességéhez viszonyítva meglehetősen nagy számú termék —, s így a mind nehezebbé váló külgazdasági helyzetben is megőrizhették piacüket — hiszen nagy szeriákban találhatják meg érdekeltiségét. Ezt a lát-szólag feloldhatatlan ellentmondást éppen a szövetkezet méretei, kapacitása oldják meg, hiszen ami kis széria a piacon, az még meglehetősen nagy a szövetkezet esetében. Szávay István

Dr. V. M.